

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Черкасова Володимира Федоровича
на дисертацію Чжоу Сіньюй
«Методика формування поліфонічного слуху майбутніх учителів
музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання»
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
01 Освіта/Педагогіка, 011 Освітні, педагогічні науки**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи та зв'язок з планами відповідних галузей науки

На початку ХХІ століття відбулися суттєві зміни у політичному, соціально-економічному та культурному житті суспільства, які спричинили докорінні зміни у системі вищої освіти, вплинули на професійну підготовку фахівців у галузі музично-педагогічної освіти України і Китаю. Ці обставини змусили віднаходити нові форми професійної підготовки, запроваджувати сучасні інтерактивні технології та інноваційні методи навчання, які спроможні забезпечити конкурентоздатність та мобільність випускників закладів вищої освіти мистецького спрямування. За такої ситуації розробка та запровадження методики формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання здійснене Чжоу Сіньюй є актуальним і своєчасним.

Дисертаційна робота Чжоу Сіньюй виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри фортепіанного виконавства і педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова і складає частину його наукового напрямку «Зміст, форми, методи удосконалення фахової підготовки здобувачів вищої мистецької освіти». Тему дослідження затверджено Вченою радою УДУ імені Михайла Драгоманова (протокол № 4 від 24.10. 2024 року).

2. Наукова новизна одержаних результатів дослідження

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у тому, що в дисертації визначено зміст поняття «поліфонічний слух майбутнього вчителя музики», виявлено його зміст та структуру; теоретично обґрунтовано організаційно-методичну модель процесу формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України та Китаю в процесі фортепіанного навчання; розроблено методику формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України та Китаю в процесі фортепіанного навчання та експериментально перевірено її ефективність; розроблено критеріальний апарат та діагностичний інструментарій для з'ясування стану сформованості поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю, представлено змістову характеристику рівнів його сформованості; конкретизовано: сутність категорії «поліфонія» в ретроспективі становлення і розвитку поліфонічної музики та в контексті фортепіанного навчання; особливості фортепіанного навчання майбутніх учителів музики в Україні та Китаї як умови формування поліфонічного слуху.

3. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що його теоретичні висновки та експериментальні дані можуть бути використані для певної корекції та розробки методики розвитку поліфонічного слуху музикантів у музичних навчальних закладах різного рівня підготовки. Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладів післядипломної освіти з метою формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання; укладанні навчальних посібників, глосаріїв, методичних рекомендацій для майбутніх учителів музичного мистецтва; для написання кваліфікаційних робіт, підготовки тез доповідей і наукових статей тощо.

Основні результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній

процес Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 127 від 31.05.2021), Факультету мистецтв Криворізького державного педагогічного університету (№ 09/1-08/3 від 10.01.2022).

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Відповідно до мети дисертаційного дослідження, яка полягає у науковому обґрунтуванні й апробації педагогічних умов і методики формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання, автором дослідження здійснено інтерпретацію основних понять наукового пошуку.

На особливу увагу заслуговує те, що у процесі дослідження Чжоу Сіньюй вирішено низку завдань, зокрема, досліджено сутність категорії «поліфонія» в ретроспективі становлення та розвитку поліфонічної музики; окреслено особливості фортепіанного навчання майбутніх учителів музики України та Китаю як умови формування поліфонічного слуху; обґрунтовано організаційно-методичну модель формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України та Китаю в процесі фортепіанного навчання; розроблено та експериментально перевірено поетапну методику формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музичного мистецтва України та Китаю в процесі фортепіанного навчання.

У *першому розділі* «Поліфонічний слух у полілогічній моделі освітнього дискурсу» здійснено ретроспективний аналіз поняття «поліфонія» та його інтерпретацію в різні історичні періоди. Як справедливо наголошує Чжоу Сіньюй, поліфонією можна назвати таке багатоголосся, у якому кожен голос має свою цінність, виразність, а у поєднанні з іншими голосами утворює гармонійну цілісність. На основі аналізу наукової літератури автор дисертації справедливо зазначає, що в поліфонічному творі виклад музичного матеріалу відбувається за трьома принципами – безперервності, єдності та контрасту.

Зважаючи на це, відповідно до естетичних ідеалів та типів музичного мислення, а також з появою нових форм і жанрів музики виділено шість етапів розвитку поліфонії.

Зважаючи на те, що сучасний вчитель музичного мистецтва повинен мати розвинене музичне мислення та поліфонічний слух, автор дисертації Чжоу Сіньюй розглядає і обґрунтовує формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музичного мистецтва з наступних позицій: музикознавчі та музично-педагогічні засади, закладені в основу поліфонічного мислення; основні педагогічні принципи українських і китайських педагогів-музикантів у роботі над поліфонічними творами; аналіз змісту навчальних програм музично-педагогічних навчальних закладів інструментально-практичного та музично-теоретичного блоків, вивчення яких впливає на комплексне формування поліфонічного слуху студентів; основні напрямки роботи над поліфонічною літературою для збагачення музичного досвіду і використання його в практичній діяльності.

Студіювання наукових джерел уможливило здобувачу зробити висновок, що складність формування поліфонічного слуху проявляється в процесі формування мелодичного, гармонічного, темброво-динамічного, внутрішнього виду музичного слуху, а також залежить від розвитку загальних здібностей, а саме: пам'яті, уваги, уяви, наявності креативності.

Заслуговує на увагу те, що автором дисертаційного дослідження для визначення найбільш сприятливих умов формування поліфонічного слуху були окреслені особливості музичного навчання в Україні та КНР та основні принципи формування поліфонічного слуху в процесі фортепіанного навчання, розглянуто змістове наповнення навчальних програм практичного та музично-теоретичного блоків дисциплін та запропоновано ряд поліфонічних творів для розширення музичного репертуару студентів.

Цінним є висновок, зроблений здобувачем, що формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики відбувається найбільш ефективно за умов необхідного комплексу теоретичних і практичних

навчальних дисциплін та залежить від суб'єктивних і об'єктивних обставин, а на розвиток поліфонічного слуху впливають фактори, з-поміж яких: розвиток творчої уяви, наявність технічних навичок; володіння «тембровим живописом»; розширення виконавського музичного репертуару за рахунок поліфонічних творів композиторів різних епох.

У *другому розділі* «Методичні засади формування поліфонічного слуху в майбутніх учителів музичного мистецтва України і Китаю в умовах фортепіанного навчання» презентовано структуру поліфонічного слуху майбутнього вчителя музичного мистецтва та запропоновано організаційно-методичну модель формування досліджуваного феномену. Заслугує позитивної оцінки визначення поліфонічного слуху майбутнього вчителя музичного мистецтва як здатності диференційовано сприймати, співвідносити, виокремлювати, відтворювати фактурну горизонтальну багатоскладність мелодичних ліній, сполучених між собою одночасним звуковим розвитком, уявляти між ними функціональні зв'язки, виражати власне ставлення до музичної інформації, емоційно відгукуючись на музичні явища завдяки яскравості та силі специфічних переживань.

Відповідно до авторського визначення досліджуваного феномена запропоновано структуру поліфонічного слуху майбутніх учителів музичного мистецтва України і Китаю, що складається з наступних компонентів: інтонаційно-гармонічного, тембрально-динамічного, артикуляційно-відтворювального, логіко-драматургічного.

До того ж враховуючи специфіку та принципові відмінності фортепіанної підготовки студентів України і Китаю, автором дисертаційного дослідження розроблено організаційно-методичну модель формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю, яка складається з трьох блоків: методологічно-цільового, процесуально-змістового та структурно-результативного.

Слушно зазначити, що у методологічно-цільовому блоці автором дисертації обґрунтовано мету, завдання, наукові підходи та принципи. Так,

здобувачем виражено обґрунтовані наукові підходи, з поміж яких: аксіологічний, особистісно-діяльнісний, акмеологічний та компетентнісний.

Основними принципами є: принцип опори на європейський музично-історичний досвід, принцип емоційної захопленості навчальним матеріалом, принцип рефлексивності та принцип виконавської самореалізації.

Процесуально-змістовий блок містить педагогічні умови, форми роботи, групи методів. До педагогічних умов автор дисертації відносить: цілеспрямоване керування розвитком поліфонічного мислення; стимулювання студентів до оволодіння вміннями виконувати поліфонічні твори; практична спрямованість вивчення поліфонічних творів у процесі фортепіанного навчання; врахування спеціальної музичної підготовки студентів України і Китаю.

Слід відразу зазначити, що структурно-результативний блок організаційно-методичної моделі охопив: компоненти та критерії поліфонічного слуху, рівні його сформованості етапи педагогічного експерименту, результат впровадження методики. До того ж визначено рівні сформованості поліфонічного слуху, а саме: інтонаційно-евфонічний, тембрально-динамічний, артикуляційно-репродуктивний та логіко-архітектонічний.

Наукову цінність представляє *третій розділ* дисертаційного дослідження «Експериментальне дослідження формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання», у якому автором дисертації розроблено діагностичний інструментарій констатувального експерименту, обґрунтовано критерії та показники у відповідності до компонентів поліфонічного слуху: інтонаційно-евфонічний, тембрально-динамічний, артикуляційно-репродуктивний, логіко-архітектонічний. Чжоу Сіньюй для діагностування стану сформованості поліфонічного слуху використано наступні методи: тестування, гармонічний

аналіз музичного тексту, творчі завдання, аналіз тембрально-динамічних градацій, гру з різною динамікою і штрихами, арт-терапевтичні прийоми, концертне виконання поліфонічних творів, участь в майстер-класах, а також методи математичного аналізу.

За результатами діагностування з 68 реципієнтів було виявлено 23 особи з низьким рівнем, що складає 33,8%. До середнього рівня віднесено 34 особи (50%). Високий рівень показали 11 осіб (16%). Середньозважена – 1,8, що відповідає рівню нижче середнього.

Отже, позитивно оцінюючи представлене дослідження варто зазначити, що аналіз рукопису дисертаційної роботи Чжоу Сіньюй показав, що вона є системним дослідженням теоретичних і методичних засад формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання. Дисертаційне дослідження відповідає чинним вимогам до підготовки дисертацій, логіці та послідовності розкриття основних дослідницьких завдань. Назва роботи узгоджується з метою, відповідає змісту теоретичної частини та проведеного експериментального дослідження.

Виходячи із зазначеного, є підстави класифікувати дисертаційне дослідження Чжоу Сіньюй як завершене педагогічне дослідження, що містить нові наукові положення, має конкретне теоретичне і практичне значення та свідчить про уміння автора прогнозувати актуальні проблеми теорії і методики музично-педагогічної освіти й успішно працювати над їхнім розв'язанням.

Заслужують позитивної оцінки укладені здобувачем додатки, які використовувалися в змісті дисертаційного дослідження.

Таким чином, дисертація Чжоу Сіньюй вважається цілісним науковим дослідженням із дотриманням вимог МОН України.

5. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях

Результати дисертаційного дослідження висвітлено в 6 одноосібних публікаціях автора, з яких: 3 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки категорії «Б», 1 стаття – у закордонному виданні, 2 статті – у

збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення змісту та результатів дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Апробація результатів дослідження відбиває основні здобутки дисертаційної роботи і здійснена на різного рівня наукових конференціях.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Позитивно оцінюючи рецензовану наукову працю, відзначаючи її теоретичну й практичну значущість, та, наголошуючи на позитивних аспектах, дозволимо висловити деякі побажання і зауваження, які мають дискусійний характер:

1. Досліджуючи процес методики формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання варто було б проаналізувати наукові праці західноєвропейських дослідників і простежити, які тенденції спостерігаються у професійній підготовці вчителів музичного виховання в закладах вищої освіти країн-членів Європейського Союзу з формування культури прогностичної діяльності педагогів-музикантів.

2. На нашу думку дослідження лише б виграло від того, якби в ньому було конкретніше розкрито функціональні принципи формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання на фортепіанних творах композиторів-класиків Китаю.

3. У підрозділі 3.2. «Результати впровадження методики формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процес фортепіанного навчання» доцільно було б докладніше представити результати динаміки саме якісних показників сформованості поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процес фортепіанного навчання поряд із кількісними.

4. У контексті предметного поля дослідження варто уточнити, які дисципліни Ви пропонуєте включити до навчальних планів вищих навчальних закладів мистецького спрямування, які б ефективно впливали на формування

поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процес фортепіанного навчання.

5. У тексті дисертації трапляються окремі орфографічні помилки та стилістичні недоліки.

Висловлені зауваження та побажання не знижують цінності виконаної роботи, її наукового характеру. Дисертаційна робота є оригінальною, самостійною, завершеною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що є актуальними для розвитку музично-педагогічної галузі. Зроблені узагальнення та висновки сприятимуть подальшій розробці теоретичних і практичних основ методики формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного.

За ступенем вірогідності і достовірності результатів, високого рівня обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у роботі, дисертація має вагоме наукове і практичне значення, що підтверджено апробацією і впровадженням результатів дослідження в освітній процес закладів вищої освіти, а також закладів післядипломної педагогічної освіти.

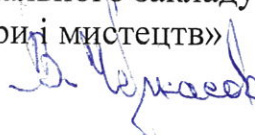
7. Загальний висновок

Дисертація Чжоу Сіньюй «Методика формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музики України і Китаю в процесі фортепіанного навчання» є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Чжоу Сіньюй заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецьких дисциплін,
завідувач відділу науково-методичної роботи
та професійної підготовки працівників
закладів сфери культури Комунального закладу
вищої освіти «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

Володимир ЧЕРКАСОВ

Підпис Володимира Черкасова засвідчую:
проректор з науково-педагогічної
роботи, інноваційно-методичного
забезпечення освітнього та наукового процесів

Ярослав АГІЙ